

Station Mechelen

Eerste station: 1838-1886

Architect: onbekend
Neoclassicistisch

Tweede station: 1886-1956

Architect: Emile Janlet
Vlaamse neorenaissance

Derde station: 1959–

Architect: Van Meerbeeck
modernistisch

Vierde station:

Architect: Brent Turchak

Telegrafische code: FM

Lijnen: 25, 27, 53, 53A

Tweede station Mechelen aan de straatkant (Ref. Z03428A)

Mechelen, centraal punt van de Belgische spoorwegen

Door de wet van 1 mei 1834 werd de bouw van een spoorwegnet aangekondigd met Mechelen als centraal punt. Hiermee werd ook de initiële nullijn van het op te richten spoorwegnet ingesteld en een Mijlpaal als nulpunt van het toekomstige net opgericht. In de loop der jaren werd deze Mijlpaal verschillende keren verplaatst. In 1980 keerde ze terug op de initiële nullijn.

Bij de inhuldiging van de spoorwegen op 5 mei 1835 reden de eerste Belgische treinen van Brussel-Groendreef naar Mechelen. De spoorlijn beperkte zich tot een enkelsporige lijn die aan de Leuvense vaart eindigde. De eerste passagiers moesten het kanaal per boot oversteken om de stad te bereiken. Vanaf juni 1836 was het mogelijk om het water over te steken met de trein.

Als centraal punt en bakermat van de Belgische Spoorwegen speelde Mechelen een voorname rol. In 1838 werd ook de zetel van de Belgische Staatsspoorwegen in Mechelen gevestigd. Dit zou zo blijven tot 1871 wanneer Brussel door de verdere uitbreiding van het spoorweganet het centrum werd.

Het eerste station (1838-1888)

Wie de ontwerper was van het eerste station is niet bekend. Sommigen zeggen dat ingenieur De Ridder de ontwerper was, anderen schrijven het ontwerp toe aan ingenieur Poncelet, die de bouwwerken van het station geleid heeft.

Eerste station Mechelen aan de kant van de sporen (Ref. Z01352A)

Op 1 juli 1836 werd met de bouw gestart. Het eerste station was een eenvoudig bakstenen bouwwerk, met een gevellengte van 61,9 meter. De middenbouw had een verdieping met een ambtswoning voor de stationschef. Boven het pannendak troonde een kleine vierkante toren met aan elke zijde een uurwerk. Langs de kant van de sporen beschermde een glazen luifel de reizigers tegen guur weer. Het gebouw, in neoclassicistische stijl, was in 1838 volledig klaar.

Het tweede station (1888-1956)

In 1884 drong de Mechelse burgemeester Philibert Verhaghen, aan op een nieuw en groter stationsgebouw. In 1885 antwoordde minister Vandepereboom dat er een nieuw station zou gebouwd worden en werden er plannen gemaakt. Die vielen echter te duur uit en moesten worden aangepast om de kostprijs te halveren.

De grondwerken begonnen uiteindelijk op 22 november 1885 en op 14 augustus 1886 was de ruwbouw van het station klaar. Restten nog de 110 meter lange overkapping uit staal en glas over de vijf ontvangstsporen en de afwerking van het stationsgebouw. De werken werden in 1887 even stil gelegd omdat er fouten waren gebeurd in de berekeningen van de stabiliteit van de overkapping. Op 15 mei 1888 werd het station eindelijk in gebruik genomen en werd het oude afgebroken.

Tweede station Mechelen aan de straatkant (Ref. 10128)

Het was een monumentaal bouwwerk in Vlaamse neorenaissancestijl, met een gevelbreedte van 125 meter. Het omvatte een ruime lokettenzaal en wachtzalen eerste en tweede klas. Verder waren er ruimtes voorzien voor de Post en Telegraaf, en een woning voor de stationschef.

Bij de luchtbombardementen van 1944 werd de glazen overkapping grotendeels vernield.

De overkapping van het tweede station Mechelen (Ref. Q0142)

Op 30 september 1956 werd het tweede station buiten dienst gesteld en tijdelijk vervangen door een houten noodstation. De afbraak van het gebouw en de koepel voltrok zich in 1957.

Buffet voor passagiers eerste en tweede klas in het station Mechelen (Ref. Z00260)

Het derde station (1959-)

Twee jaar lang werd er gebouwd aan het derde station en de bijhorende aanpassingen, zoals de ophoging van de sporen en de nieuwe overbruggingen van de Leuvense vaart. Op 14 december 1959 werd het station, een modernistisch gebouw ontworpen door architect Van Meerbeeck, plechtig ingehuldigd.

De lokettenzaal met mozaïek van het derde station Mechelen (Ref. Z03544C)

Het ontvangstgebouw had een lengte van 174 meter. De grote wand van de lokettenzaal werd versierd met een mozaïek van kunstenaar Lode Eyckermans. Het symboliseert de vooruitgang van de spoorwegen. De figuur links verwijst naar de landbouw, in het midden wordt een meubelmaker afgebeeld en rechts een figuur verwijzend naar de spoorwegaarbeiders. Drie beroepen die in Mechelen sterk vertegenwoordigd waren. Het complex bevatte ook een fietsenstalling, een modern buffet, een telegraaf-telefoonkantoor en een postgebouw met bijhorende sorteerruimte.

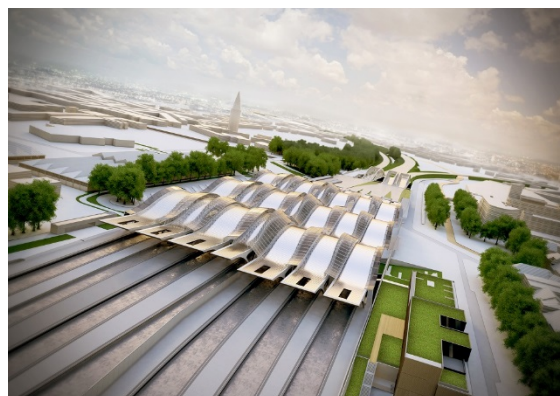
Derde station Mechelen aan de straatkant (Ref. D4152-2)

Doorheen het station werden tien geëlektrificeerde sporen aangelegd, waarvan vier op een verhoogde berm voor de snelle spoorlijn van Brussel naar Antwerpen. Voor de toegang tot de perrons werd een spooronderdoorgang gebouwd voor zowel reizigers als goederen.

Het vierde station: een project in uitvoering

Het stationsproject *Mechelen in Beweging* verkreeg in 2011 een bouwvergunning. Het omvat de aanleg van een spoorbypass, een ontsluitingsweg, fietsinfrastructuur en een ondergrondse parking, maar ook de bouw van een volledig nieuw trein- en busstation. Het stationsgebouw combineert efficiëntie en een hoogstaande architecturale waarde. De plannen werden getekend door architect Brent Turchak.

De opvallendste verandering is de structuur van de luifel boven de perrons. Het is een stalen boogstructuur met houten afdekkingen en glazen tussenstukken die zo gepositioneerd zijn dat voldoende daglicht kan binnenstromen. Minder zichtbaar, maar zeker zo belangrijk is de sterk verbeterde toegang tot de perrons. Dit wordt nu een dubbele toegang, waarbij men via vaste trappen, roltrappen en liften gemakkelijk alle perrons kan bereiken.

Ontwerp voor het vierde station Mechelen.

De ondergrondse parking voor 2.000 wagens moet een stimulans vormen om in Mechelen over te stappen op de trein richting Antwerpen en Brussel. Voor fietsers verdubbelt de capaciteit tot 5.000 plaatsen. De faciliteiten voor buschauffeurs en de wachtzones voor busreizigers worden in het nieuwe station geïntegreerd. Door de halteplaatsen voor streekbussen naar de Arsenaalzijde van het station te brengen, bovenop het dak van de parking, verdwijnen deze bussen uit de woonstraten en wordt het vroegere busstation sterk vergroend. Het autoverkeer verdwijnt bijna volledig uit de bovengrondse stationsomgeving, waardoor de veiligheid voor fietsers en voetgangers enorm verhoogt. Al deze werken doen de barrière die de wijk Coloma bijna twee eeuwen afsloot van het stadscentrum, definitief verdwijnen.

Beknopte bibliografie

- Artikels:** En de mijlpaal... hij reisde voort !- *Spoor (Het) - Maandblad van de sociale werken van de NMBS*, 01-09-1980, p. 9-12, K416207
- Het nieuwe station van Mechelen - *Spoor (Het) - Maandblad van de sociale werken van de NMBS*, 01-02-1960, p. 14-16, K18629
- La nouvelle gare de Malines - *Rail (Le) - Revue mensuelle des oeuvres sociales de la SNCB*, 01-02-1960, p. 14-16, K18630
- Le "by-pass" ferroviaire de Mechelen - *En Lignes*, nr. 102, 01-04-2011, p. 18-25, K483687
- Les errances de la colonne milliaire - *Rail (Le) - Revue mensuelle des oeuvres sociales de la SNCB*, 01-09-1980, p. 9-12, K416167
- Mechelen stapt over naar 21 ste eeuw - *Mondig Mobiel*, nr. 94, 01-11-2010, p. 10-12, K451707
- Nieuw ontwerp voor Mechels station. - *Bouwchroniek* ; nr. 01, 18-11-2016, p. 23-24. K702421
- Uitbreiding van het NMBS station te Mechelen - *Op de baan*, nr. 102, 01-04-2011, p. 18-25, K483707
- Boeken:** FAHNENSTICH A. *Stationsarchitectuur in sneltreinvaart. De stationsarchitectuur van Mechelen. Masterproefvoorgelegd aan de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte, Vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen, voor het verkrijgen van de graad van Master* - Gent : Universiteit Gent, 2011, 177 p., C613194
- ROGIER M.C. *Bijdrage tot de geschiedenis van de Belgische spoorwegen te Mechelen* - Mechelen : Mechelse Vereniging voor Spoorweghistoriek DE MIJLPAAL, 1979, 153p., ill., C3195
- ROGIER M.C. *De geschiedenis van de Mechelse reizigerstations, centrale werkplaatsen, lokomotiefdepots, goederen- en rangeerstations* - Mechelen : 1987, 95 p., C701303
- WELTER H., WAGEMANS S. *Het grote Belgische stationsboek*. Leuven : Davidsfonds, 2012, 271 p., ill., B544616
- Mechelen, Leuven, tien ... retour*, 1987, Leuven : Standaard Boekhandel, 1987, 180 p., ill. C3395
- Mechelen - Historiek van een station.* - Brussel : Eurostation, 2009, 42 p., ill., C325927

Voor een grondiger zoekopdracht kunt u onze database raadplegen met de volgende trefwoorden:

Bibliotheekcatalogus: station Mechelen

Museumcollectie: station Mechelen